

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs VII. De juramento calumniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

§. II.

De pluribus Casibus exceptis, quibus lite non contestata, testes recipi possunt, vel etiam interdum ad sententiam definitivam procedi potest.

Primo si periculum in mora sit, quia testes sunt senes, vel valetudinarii, aut ex alia causa mors, aut diuturna absentia illius timetur, vel periculum est, ne testes rei gesta obliviscantur, possunt recipi testes, si civiliter tantum agatur) ne veritas scilicet occultetur, & probationis copia subtrahatur) quamvis lis contestata nondum fuerit. *c. Quoniam §. h. t.* non quidem, ut statim, si reus citatus, non possit, vel non possit comparere, ad definitivam sententiam procedatur, sed asserentur attestaciones tales, donec reus conveniri possit (si citari non possit) & ipsi ad defendendum exhibeantur (nisi in facto notorio, non ex juris necessitate ad cautelam tantum maiorem auditi testes fuissent) saltem intra

annum ab initio utilem, in progressu vero continuum à tempore, quo poterat conveniri, numerandum, ut ne videatur fraus aliqua in testium taliter facta receptione intervenisse. Hæc autem intelligi debent de testibus ex parte Actoris; Reus enim tam in causis civilibus quam in criminalibus testes suos producere potest, quodocumque vult, pro hac defensione, & petitione, ut ad perpetuam rei memoriam admittantur, ratione incertitudinis scilicet, ne probationes pro innocentia ejus illi pereant, nisi exceptio à reo opponenda, vim actionis habeat, uti est exceptio de non numerata pecunia intra annum opposita. Possunt tamen in pluribus adhuc casibus, ob contumaciam rei absentis recipi testes, & ferri definitiva sententia, ante litis contestationem, de quibus vide *c. ult. h. t.* Ex quo capitulo etiam habetur modus procedendi contra ream absentem contumaciter, si conveniatur actione reali, vel personali.

TITVLVS VII.

DE IURAMENTO CALUMNIÆ.

Iuramentum Calumniæ est illud, quo partes litigantes jurant, quod in iudicio tam agendo, quam excipiendo & defendendo absque fraude & calumnia versari velint, omniâque bonâ fide peragere. Plura censetur continere capitula hoc iuramentum his communiter versiculis comprehensa.

Illud iuretur, quod lis sibi iusta videatur,

Et si queretur, verum non inficietur,

Nil promittatur, nec falsa probatio detur,

Ut lis tardetur, dilatio nulla petatur.

Ll z

Et

Et hinc à juramento de veritate dicenda differt, quòd illud præstetur in causis civilibus & criminalibus, juramentum autem veritatis in spiritualibus, & his annexis; quòd juramentum calumnie sit juramentum credulitatis, alterum verò de veritate, sit juramentum scientie, (saltem de jure, quidquid sit de praxi & consuetudine, juxta quam sufficit, ad hoc juramentum, credere, quòd verum sit, quòd dicit) & quòd denique juramentum calumnie plura contineat, juramentum verò veritatis tantùm sit de veritate dicenda. A juramento autem malitiæ differt, quòd juramentum calumnie regulariter semel tantùm in causa tota præstetur post litem contestatam, malitiæ verò juramentum toties exigere possit, quoties contra litigantem partem est præsumptio de exceptione v.g. malitiosè proposita &c. præstari autem necessariò debet juramentum calumnie, si ab alterutra parte exactum fuerit, non obstante appellatione, quam in causa principali pars litigans fecit, ita ut in tali casu ad substantiam processus pertineat, & nullus ille processus sit, quando exactum quidem, præstitum tamen juramentum calumnie non fuit; & quamvis tacitè remitti possit hoc juramentum calumnie, in quantum scilicet à parte non exigitur, ita ut in tali casu validus processus sit, *c. i. h. t. in 6. §. propter.* per pactum tamen expressum, aut consuetudinem introductam remitti non potest, juxta *sic c. juncta Gloss. V. Tacite Co. Carterum §. h. t.* etiamsi à Iudice tantùm ex officio exigatur, tum quod pactis privatorum favori publico, cui ad plurimas fraudes cavendas conducit juramentum

calumnie, præjudicari non potest, tum quòd consuetudo talis pluribus fraudibus materiam præbens sit irrationabilis. Potest tamen aliquid conducere hominum probitas, ut ne juramentum hoc à Iudice ex officio exigatur, & per juramentum de veritate dicenda suppleri possit.

§. II.

Quinam præstare debent juramentum Calumnie, vel non?

Regulariter & ordinariè non tantùm personæ principales in iudicio litigantes tam actor scilicet quam reus (pro tamen actor, qui prius ad iudicium provocavit) per se de calumnia jurare debent, etiamsi per procuratores agant sed etiam eorum hæredes, si ad hos lis, sive instantia causæ talis devolvatur, cum illi quidem in bona fide respectu hujus causæ esse potuerint, hæredes tamen malam fidem habere. Clerici verò si coram Iudice suo Ecclesiastico in propriis causis litigent, compelli possunt, ad juramentum hoc calumnie per se præstandum (cum in causis propriis censeantur melius esse informati) si autem agant in causis sanctorum Ecclesiarum, aut coram Iudice non suo, cogi non possunt, ut per se de calumnia jurent: nec possunt jurare sine consensu sui Episcopi vel Superioris sui immediati, sufficit tamen, si ad Ecclesiam bonum videbitur, præstare illud per Syndicum vel Procuratorem ad causas Ecclesiæ generaliter constitutum *c. In pertractandis §. h. t.*) per quos in iudicio tales personæ, præsertim si in dignitate Ecclesiastica constitutæ sint, decentius agent, quàm per se. Sufficit tamen ob

maiores reverentiam, si Episcopus per se litigem in iudicio, ut propositis tantum Evangelis, jurare debeant. Uti colligitur *ex c. ult. h. t.* (nisi causæ arduitas plus exigat etiam respectu Episcopi) si consuetudo aliud non jubeat; sicati autem in causis comunitatis, quæ Syndicum v. g. non habent, satis est, si principalis pars de calumnia juret, ita potest etiam procurator specialis admitti ad iurandum de calumnia, tam in animam propriam, quam in animam sui principalis, si speciale de hoc mandatum habeat, *c. Nullam 3. h. t. in 6.* ut ne huic calumniandi detur occasio, nisi ex officio iudicis parti datus sit talis procurator, quo in casu in animam propriam talis procurator jure non tenetur, cum dolo facere non censetur, quæ facit ex mandato iudicis. Imo quamvis partes litigantes principales per se de calumnia juraverint, & postea per procuratores à se constitutos causam suam prosequi velint, debent etiam isti Curi & illi, qui à procuratoribus post litem contestatam substituntur) de calumnia jurare, uti colligitur *ex c. 2. §. Procuratores h. t. in 6.* cum & ipsi calumniari possint, & consequenter per principalium iuramentum de cavenda calumnia parti litiganti, non est satis consultum: quod ipsum ob hanc causam sentiendum etiam & dicendum est, de Advocatis, qui melius sapius calumniari sciunt, & solent, quam ipsæ partes, nisi hodiernâ consuetudine hi tales à iuramento hoc excusentur, de quibus dignitas personæ meliora præsumere jubet, vel certè ne detur multorum perjuratorum occasio, vel quoddam videatur iuramentum generale, quod in Curis plerisque usita-

tum est, dum ad munus Advocati admittuntur, aliqui sufficere.

§. II.

In quibus causis, quando, & quomodo præstandum sit iuramentum calumnie?

IN omnibus causis, in quibus probatio est necessaria, non tantum in prima instantia, sed etiam in causa appellationis, præstandum est iuramentum calumnie, siue causæ illæ civiles sint, siue criminales (*gloss. in c. 1. V. criminaliter h. t.*) siue sint ordinariæ, siue delegatæ, siue compromissariæ, quæ coram arbitris tractantur, siue parvæ siue magnæ; & quamvis olim de jure antiquo Canonico, in causis spiritualibus aut eis annexis iuramentum calumnie nec deferri, nec recipi solebat. *c. Literas 2. h. t.* eò quod in spiritualibus præsumeretur semper Deus haberi præ oculis, nec calumniatos litigantes, & sufficere iuramentum de veritate dicenda, quia tamen postea animadvertum fuit, ut ait Pontifex *in c. 1. §. Quamvis h. t. in 6.* etiam in his causis frequenter à litigantibus calumnias irrogari, hinc statutum hoc jure novo fuit, ut in his etiam causis tam de veritate dicenda, quam de calumnia juretur.

Est autem hoc iuramentum calumnie in principio litis præstandum, statim scilicet post litem contestatam, antequam positiones ab adversario offerantur, neque tamen, ut advertunt SS. Canones, processus judiciarius erit vitiosus, si serius præstitum fuerit hoc iuramentum, cum ordo hic, ut ait Pontifex *in cit. c. 1. in 6.* non sit de substantia processûs, & ideo

exigi nonnunquam potest, etiam ante litem contestationem, super una saltem particulari dilatione v.g. quam petit litigans, & post litem contestationem, dum in causa conclusum fuerit. Ad formam juramenti de calumnia, quod attinet, præstandum quidem illud esset, propositis, aut tactis Evangelis pro diversitate jurantium, ut dictum, hodie tamen hæc solemnitas necessaria non est, modò apud astra juretur coram Judice, aut Officiali ab illo deputato. &c.

§. IV.

De penis recusantis præstare juramentum calumniae, & hujus effectum.

Qui recusat præstare juramentum calumniae, cum tamen præstandum esset, eam penam incurrit, ut, si actor sit, ab instituta actione cadat; si verò reus sit, pro confesso habeatur, prout deciditur in *e. ult. §. Pena verò*

h. t. non quidem, quasi ipso jure pœnalis incurrat, sed opus est sententiæ Judicis, uti patet ex *Auben. Principale Cod. h. t.* neque tamen hanc pœnam incurrit Ecclesia vel Universitas aliqua, si Syndicus aut Administrator, &c. recuset juramentum hoc calumniae præstare, cum contumacia horum non nocet principalibus; sicut nec nocet contumacia Procuratoris ad litem constitutum, si post litem contestatam in propria animam jurare nolit de calumnia, cum horum delicta non debeant adiri principalibus.

Effectus autem hujus juramenti de calumnia vitandus est, quod jurans ob hoc juramentum præstitum excusetur ab omni calumniandi suspitione, tam tacta, quam præsumptâ, nisi evidens illud sit, de qua criminaliter accusari, & puniri potest, finita causâ principali, calumnians.

TITVLVS VIII.

DE DILATIONIBVS.

Dilatio in genere aliud non est, quam Indultum seu concessio temporis, inter quod aliquid agi potest. Alia est judicialis, alia extrajudicialis; prout ad actum aliquem judicalem agendum vel extrajudicalem conceditur, & Judicialium, de quibus hic sermo est, sunt alia: legales, quæ à lege, statuto, consuetudine, vel stylo Curia conceduntur; alia conventionales, quæ ex partium con-

ventionem seu consensu dantur; alia sunt etiam judiciales, quæ à Judice, pro tribunali sedente, causâ cognitâ, & utriusque parte presente, in judicio dantur, longiores, & breviores pro diversitate circumstantiarum, prout etiam Judicialium est, legales non nunquam restringere, vel prorogare. Et sicuti tres sunt judiciales partes. Prima à citatione usque ad litem contestationem inclusivè. Secunda à li-